

Feminisme en spiritualiteit: hoogste tijd voor het 21^e eeuwse feminisme van de derde golf

Over de doorbraak in bewustzijn en de steen in de vijver van Wijsheid

Het feminisme is in een derde golfbeweging uitgestroomd. Deze derde golf zou de essentie van de eerste en tweede in zich dragen maar weer een stap dieper en verder gaan. Daarom eerst even recapituleren wat die eerste en de tweede golf inhielden.

De eerste golf

In een eerste golf die begint in de V.S. ijvert de vrouwenbeweging voor gelijkberechtiging op het gebied van arbeid, onderwijs en burgerrechten: de suffragettes strijden met succes voor kiesrecht voor vrouwen. Maar in de jaren zestig ontdekt men dat het vrouwenkiesrecht de positie van de vrouw niet fundamenteel heeft verbeterd. Er zijn weinig vrouwen in leidinggevende en politieke functies en er is achterstand op het gebied van werk en inkomen. De vrouwenbeweging raakt er nu van doordrongen dat men niet alleen moet ijveren voor gelijkberechtiging in politiek en sociaaleconomisch opzicht, maar ook voor het doorbreken van de gedragspatronen die de achterstand van vrouwen op mannen in stand houden.

De tweede golf

De tweede feministische golf zwelt aan: men eist zelfbeschikking over het eigen lichaam. Dolle Mina's eisen het recht in eigen buik. En de pil moet in het ziekenfonds! Daarnaast moet de man een gelijke inbreng hebben in het huishouden en de opvoeding van kinderen. Het stereotype beeld van de vrouw als moeder, huisvrouw en seksobject valt van het voetstuk. In de tweede golf wordt het lichaam van de westerse vrouw bevrijd. Maar helaas lijken sommigen in hun verafgoding van het lichaam en het aankleden ervan als in een soort anticlimax van uiterlijkheid in deze tweede golf te blijven hangen.

Hoogste tijd voor de derde golf

En nu zou dan die derde golf op het punt staan te breken en uit te waaiëren in duizenden druppels die als steentjes in de stille vijver van ons bewustzijn vallen. In een derde golf ijveren wij als 21^e eeuwse

achterkleindochters van tal van illustere voorgangsters voor bevrijding van de psyche, voor herwaardering van innerlijke wijsheid en verbinding tussen de drie delen: lichaam, ziel en geest. De derde golf bevat de essentie van de eerste en de tweede. Maar de derde gaat weer een stap dieper en verder: de derde heeft te maken met de introductie van wijsheid en spiritualiteit in het leven van alledag en in de wereld.

In welke wereld leven wij nu?

Wij leven in een postmoderne en postpatriarchale wereld met alle onzekerheden die daarbij horen. In deze nadagen van het patriarchaat is er zo ongeveer gebrek aan alles: water en voedsel, onderwijs en kennis, energie en warmte, vrije natuur en rust, tijd en geld, respect voor elkaar en onszelf. Er is schaarste aan liefde en verbinding met het leven zelf. Er is een overvloed aan oppervlakkigheid, materialisme, egoïsme en kortstondig vertier. Aan korte- termijninvesteringen die geen werkelijk geluk brengen. Tal van schijnheilige kaartenhuizen storten in. De iconen en verworvenheden van de 20^e eeuw, blijken van klatergoud. Welke stenen kunnen in deze poel van ellende ruimte en verlichting brengen?

Terug naar het verleden?

Alleen al het besef dat het in prepatriarchale tijden anders was, kan ruimte en verlichting brengen. Maar dan moet je wel je eigen geschiedenis kennen en leren heen te breken door het vrouwloze beeld dat de patriarchale geschiedschrijving en wetenschapsbeoefening heeft overgeleverd.-Leren in een eerder vrouwvriendelijk verleden vrouwelijke rolmodellen terug te vinden. Rolmodellen die op de achtergrond zijn geraakt en in de doofpot gestopt. Ooit was het in prepatriarchale samenlevingen echt anders. Maar: ... wat we toen konden, kunnen we nu weer. Sterker nog: we kunnen het met alle ervaring van pijn, lijden en hoe het niet moet, beter. Is dit voorbijge vrouwvriendelijke verleden mythe een verzinsel of historische werkelijkheid? Is het onzinnige kletspraat of zijn het zinnige, ware en wijze woorden?

Ooit was het anders

In het buitenland heeft men een nieuwe tak van wetenschap ontwikkeld die in de oprichting van Academie PanSophia een ankerpunt in

Nederland kreeg. Men doet onderzoek en ontwikkelt de interdisciplinaire matriarchaatstudie ten einde oude en hedendaagse matriarchaten of moederculturen te bestuderen, egalitaire culturen. Men hanteert een ruime definitie van het begrip 'matriarchaat' in de zin van samenlevingen waar vrouwen aanzien en respect genieten en centraal staan in de gemeenschap zonder te overheersen. Wees ervan bewust dat zelfs in recente edities van Van Dale de patriarchale definitie van een matriarchaat wordt aangehouden. Hier lees je dat het om een samenleving gaat waar vrouwen zouden 'overheersen'. Dit geeft een vertekend beeld van de historische werkelijkheid. De moeder (mater) en een (man)vrouwelijk mens-, gods- en wereldbeeld staan aan het begin (archè). Vandaar de eerste en oudste betekenis van matriarchaat: de moeder staat aan het begin, zowel bij de geboorte van de individuele mens als die van de mensheid als collectief. Pas daarna komt de vader in beeld, eerst naast de moeder en daarna eenzaam en alleen zonder haar. Een tijdlang is er een manvrouwelijk godsbeeld geweest en werken het mannelijke en het vrouwelijke godsbeeld in partnerschap samen. Maar daarna is de man en met hem zijn mannelijke mens-, gods- en wereldbeeld gaan overheersen. Die patriarchale tijden laten wij nu langzaam achter ons. Tot zover deze historische schets in een notendop.

Balans als sleutel van oude en moderne matriarchaten uit het moederland

Zowel de matriarchale als de patriarchale cultuurperiodes hebben positieve en negatieve zaken gebracht. Laten wij ons concentreren op het goede nieuws. Wereldwijd en gedurende vele culturen is *verbondenheid* het kernwoord van de matriarchale culturen. Ook de huidige matriarchaten die mondiaal voorkomen, kenmerken zich door respect voor en verbondenheid tussen leeftijdsgroepen en geslachten, respect voor en verbondenheid met plant, dier, mineraal en kosmos. Het besef in verbondenheid als kleine schakels deel uit te maken van een groter geheel waarin men zich veilig en geborgen voelt. Dus geen agressie, geen huiselijk geweld, geen incest, geen verkrachting en verminking van meisjes, geen slavernij, geen uitputting van de grond, geen houtkap, geen uitsterven van dier- en plantsoorten e.d. Maar leven in balans met elkaar en de natuurlijke omgeving. Leven vanuit het besef

dat mensen geestelijke wezens zijn die tijdelijk een lichaam bewonen. Leven vanuit wijsheid en inzicht in het leven zelf, inzicht in het waarom. Leven in Bewust Zijn.

Het individu als kernbegrip van patriarchaten uit het vaderland

Het loskomen uit stam, clan, dorp en familie heeft de mens teruggeworpen op het kerngezin en uiteindelijk op zichzelf. Sommigen ontwikkelden in een vijandige en harde wereld vanuit pure overlevingsdrang een innerlijke kracht en zelfvertrouwen. Ze ontwikkelden een onbeperkt vooruitgangsoptimisme en geloof in de onbeperkte mogelijkheden van het menselijk kunnen. Dit is voor een beperkt deel van de mensheid in hun uiterlijke omstandigheden gerealiseerd. Rest nu het herinneren van de innerlijke technologie die men vroeger had.

Op weg naar mensenland

In matriarchaten draaide het om tot bewustzijn te komen van de eigen ongekende mogelijkheden en potenties. Van wat het is om mens te zijn. Om van onbewust en onmenselijk in het volle bewustzijn Mens te worden. Daarbij gaat men uit van het feit dat ieder die menselijke potentie heeft ingeboren. Het leven is bedoeld als inwijding of weg tot bewustwording hiervan. Het leven in alle dimensies wordt daarom ook als sacraal ervaren. In de nieuwe discipline der matriarchaatstudie wil men dat gevoel voor sacraliteit weer terugbrengen in het leven van alledag: in het voedsel, in de volksgebruiken, in de natuur en het landschap, in het verhaal en het sprookje, in het contact met dieren en planten, in het contact met de sterrenhemel en de elementen, in de heiligheid van het lichaam, in het ervaren van de niet-stoffelijke delen van het lichaam. Koppel deze ervaringsgerichte verbondenheid en ingeboren en innerlijke wijsheid aan het individuele bewustzijn dat zich tijdens het patriarchaat ontwikkelde, dan begrijp je dat hier ongekende mogelijkheden en bouwstenen liggen voor een nieuwe en vitale toekomst.

Feminisme en spiritualiteit

Het feminisme is begonnen als verzet tegen maatschappelijke structuren die de disbalans tussen mannen en vrouwen in stand hielden. De tijd leert dat deze structuren uiteindelijk zichzelf afbreken. Want overheersende structuren werken contra-productief en zijn dus van tijdelijke aard. De tijd is rijp voor een spirituele inbreng van het feminisme. Niet een die als zweverige 'new age' wordt afgedaan maar een die -gegrondvest op degelijk wetenschappelijk onderzoek in oude en moderne samenlevingen- een gezond en stevig alternatief ontwikkelt. Een die de innerlijke samenhang van de dingen toont, de geestelijke binnenkant van de materiële buitenkant. Spiritualiteit heeft te maken met beleving en ervaring. Met de tijd en rust nemen om tot je Zelf te komen. De wijsheid dat materie een onderdeel van een geestelijk proces is om tot inzicht te komen in wie men werkelijk is, is zo oud als de wereld.

Niet blijven hangen in de tweede golf

Tot nu toe hebben sommige feministen, waaronder een aantal kritisch-rationeel ingestelde wetenschappelijk opgeleiden van de tweede golf, de oude godinculturen als mythe en verzinsel van de hand gewezen. Die oude godinculturen die bezig waren in zichzelf en de maatschappij bewustzijn van eenheid en verbondenheid vast te houden dat langzaam verloren ging. Zij ontwikkelden wijsheid en richtten wijsheidsscholen op. En dat met veel succes getuige hun lange levensduur en hun vitaliteit. Ze kenden daarvoor ook technieken en scholingwegen. Tegelijk met het wezenlijk inzicht in de drijfveren van die oude culturen, is ook die oude kennis verloren gegaan. Oerwijsheid, oerkennis die men ook wel samenvat onder een vrouwen naam die Sophia of oerwijsheid luidt. In 1945 zijn er gnostische teksten opgegraven. Hieruit blijkt dat er een minder grote afstand is tussen de mysterie-traditie uit oude godinculturen en de gnostische inwijdingstraditie uit het vroege christendom. Dit vroege christendom wordt door sommigen ook wel het 'esoterisch christendom' genoemd. Het spirituele derde golf-feminisme van de 21^e eeuw staat open voor het neopaganisme en de groene milieubeweging; het staat open voor de onlangs teruggevonden esoterische traditie van het oerchristendom. In de heidense en christelijke mysterietradities liggen de goudmijnen om onze cultuur opnieuw te vitaliseren. Het derde golf feminisme heeft een academische grondslag; met een interdisciplinaire wetenschappelijke methode herontdekken wij onder His-Story een

oudere story: Her-Story. Voeg je die twee samen, dan ontstaat Our-Story.

De derde golf: diepgang brengen in mens en cultuur

Een cultuur verwordt wanneer de mensen die deze cultuur samen vormen zich niet meer verbonden voelen en zich als losse en zinloze deeltjes in een eenzame ruimte weten geslingerd weten. Dit type ervaring en navenant gewetenloos gedrag dragen bij aan de verwording van cultuur, beschaving en menselijkheid. Het voortbestaan van de westerse cultuur staat het op spel. Waar gaat het nu werkelijk om? Er is maar één antwoord: om het voortbestaan van het leven, van een menswaardig bestaan waar ruimte is voor de eigen en unieke ontwikkeling van ieder mens. Voor ieder Mens, ongeacht huidskleur en afkomst.

In het patriarchaat zijn mens en samenleving afgesneden van de wortels uit een oudere matriarchale cultuur. Maar wat blijft er na al dat wegedeneren van niet-stoffelijke delen als ziel en geest over? Materie als lege huls, als holle frase? Het leven als wegwerpartikel? Leven als zombie omdat het toch niet uitmaakt? Spiritueel verhongeren in een lege welvaartsmaatschappij?

Het woord (en vooral de daad) is aan de feministen vanuit de derde golf. Zij ontwerpen een partnerschapsmodel waarin ieder kansen krijgt zich te ontwikkelen vanuit de innerlijke kracht en oeroude wijsheid; vanuit het weten dat het een wonder is om mens te worden en mens te zijn. En dat het een wonder is dit iedere dag weer opnieuw te beleven in de sacraliteit van het leven van alledag.

Annine van der Meer

Dr Annine E. G. van der Meer is godsdiensthistoricus en theoloog. Zij promoveerde in 1989 bij Professor Gilles Quispel op gnosis en de vrouwelijke kant van God in het oerchristendom. Voorjaar 2006 is van haar hand het boek *'Van Venus tot Madonna, een verborgen geschiedenis'* verschenen. Dit boek is een speurtocht naar de verborgen vrouwelijke kant van God. Archeologie, kunst, mythen en hymnen worden onderzocht om het verloren beeld terug te vinden. Op 6 september 2008 is haar nieuwe boek *Van Sophia tot Maria. De wedergeboorte van de verborgen Moeder in de 21^e eeuw* verschenen.

Zij is de oprichtster en voorzitter van de Academie PanSophia kenniscentrum matriarchaat en eenheidsbewustzijn, een instelling die onderzoek verricht, voorlichting geeft en onderwijs verzorgt. De

Academie stelt zich onder andere ten doel de vrouwelijke God, de vrouwelijke waarden en de bijdragen van vrouwen in oude en hedendaagse culturen te (her)ontdekken en uit te dragen. www.AcademiePanSophia.nl

Haar werk wordt in beeld gebracht op haar website www.anninevandermeer.nl.